

FILATELIST št.12

Glasilo Filatelističnega društva Idrija

22. avgust 1998

VSEBINA

PO ABRAHAMU DIŠI	Nikolaj Jereb	... 3
IDRIJSKA ČIPKA KOT IZDELEK DOMAČE OBRTI IN MATERIALNA PRIČA KULTURNE DEDIŠČINE	Mirjam Gnezda	... 5
STOLETNI JUBILEJ MESTNE HIŠE V IDRIJI	Janez Kavčič	... 7
RADIO KLUB CERKNO - 40 LET	Miran Vončina	... 11
POL STOLETJA RIBIŠKE DRUŽINE IDRIJA	Janez Kavčič	... 14
MORDA ŠE NISTE VEDELI	Silvester Bajc	... 17
ZANIMIVOSTI POŠTNE ZGODOVINE	Stanko Majnik	... 18
FILATELISTIČNA OBELEŽJA FD IDRIJA (3.del)	Ljubo Ukmar	... 22
FILATELISTIČNA KARIKATURA	Silvester Bajc	... 25
NOVO (STARO) VODSTVO FD IDRIJA	Nikolaj Jereb	... 26

Priložnostni žig ob čipkarskem festivalu 1998

Izdal in založil: Izvršni odbor FD Idrija;
Naklada: 100 izvodov; Žiro račun: 52020-678-65581;
Uredniki: Ljubo Ukmar, Nikolaj Jereb, Vojko Rejc, Silvij Bajc;
Tehnična urednika: Franci Jereb, Andrej Jereb;
Lektor: Janez Kavčič.

UVODNIK

PO ABRAHAMU DIŠI

Filatelistična periodika je v Sloveniji redka, samo dvoje filatelističnih društev pa izdaja glasila: mariborsko in idrijsko. Tu vodi društvo Tabor iz Maribora s svojim Znamkarjem, dočim glasilo idrijskega društva Filatelist, izhaja le enkrat letno. Kljub skromnemu videzu že 10 let nudi zanimiv pregled bogate društvene dejavnosti. Vse naše filatelistično-poštne izdaje so izčrpno in dokumentirano opisane. Radi bi ga izboljšali, tako po izgledu, kot po številu izdaj, a kljub lepim dosežkom se vedno znova spopadamo s finančnimi težavami.

Filatelistična dejavnost društva je lahko zgolj povezovanje individualnega zbiranja znamk, lahko pa so to zahtevnejši projekti z izrazito promocijskim značajem. Prav slednjemu posvečamo največ pozornosti in dela. V preteklem enoletnem obdobju se je zvrstilo nekaj odmevnih akcij. Poleg promocije znamk Cerkljanski laufarji januarja 1997, je bil najpomembnejši dogodek izid drugega dela redne serije z motivi idrijskih čipk ter priložnostnega ovitka 475-let gradu Gewerkenegg na predvečer praznika Sv. Ahacija, ki je sedaj praznik občine Idrija. Čipkarski festival smo obeležili s priložnostnim žigom in atraktivno maksimum karto. Jeseni sta bila izdana še priložnostna ovitka ob 50-letnici Ribiške družine Idrija in 40-letnici Radioamaterjev Cerčno. Letošnje prvo obeležje je bilo posvečeno 100-letnici Mestne hiše. Ta uspel priložnostni poštni ovitek je bil promoviran na občinski praznik 22. 6. kot sestavni del svečane seje Občinskega sveta ob podelitvi občinskih nagrad in priznanj. Čipkarskemu festivalu pa posvečamo dotisk na dopisnici in spominski žig.

Filatelistično društvo Idrija spada med najstarejša tovrstna društva v

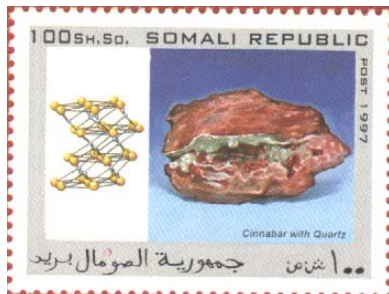
Sloveniji. Prihodnje leto bo praznovalo petdeseto obletnico delovanja. Za ta praznik bomo podarili mestu Idriji novo znamko, na kateri bo upodobljen »temeljni kamen« Idrije, mineral cinabarit. Izšla bo marca 1999. Znamka bo trajen spomenik, kot tisti ob 500-letnici rudnika in mesta, kot serija znamk z motivi idrijskih čipk, ki jo nekateri ocenjujejo kot najlepšo serijo rednih znamk na svetu! S to izdajo se postavljamo ob bok državam, ki so mineral cinabarit že predstavile na znamki. Nam znane izdaje predstavljamo na teh dveh straneh.

Vse doseženo vendar ni tako enostavno, kot se bere. Komisija za znamke Slovenije iz velikega števila predlogov izbira le najboljše. Odobritev našega predloga za izdajo znamke šteje recimo kot v športu prvo mesto v državi v svoji kategoriji. To pomeni, da smo poskrbeli za najširšo mednarodno predstavitev

Idrije z njenimi najbolj značilnimi elementi, in se hkrati poklonili generacijam rudarjev in čipkaricam, ki so že od nekdanj skupno prepletali srebrne niti življenja. Žal so bili naši promocijski objekti zelo slabo finančno podprti in nismo mogli izrabiti vseh možnosti in razsežnosti, ki so nam jih ponujali. Tisk priložnostnega ovitka z informacijskim vložnim kartončkom v štiribarvni tehniki in v minimalni predpisani nakladi (300) znaša cca 75.000 SIT. K temu je treba prišteti še avtorski honorar oblikovalca, stroške izdelave poštnega žiga in znamke. Edini redni vir društva pa je občinska dotacija v višini 22.000 SIT letno!

V jubilejnem letu 1999 načrtujemo razstavo znamk, morda regijsko, radi bi naše petdesetletno delo strnili in prikazali v zborniku. Vse bo odvisno predvsem od razumevanja poslanstva in promocijske moči poštne-filatelističnih obeležij ter dobre volje donatorjev. Prepričani smo, da ni nobeno filatelistično društvo v Sloveniji toliko naredilo za promocijo svojega kraja kot naše - v slovenskem, evropskem in svetovnem merilu! Znamke so najzgovornejši in najuspešnejši ambasadorji svoje države, saj jo zastopajo in predstavljajo v vseh državah sveta. Prihajajoča znamka z upodobitvijo idrijskega cinabarita bo v kombinaciji z idrijskimi čipkami znova priložnost za pripravo trajnega, reprezentativnega promocijskega izdelka. Naj ne gre ta prilika mimo neizkoriščena!

Niko Jereb

IDRIJSKA ČIPKA

kot izdelek domače obrti in materialna priča kulturne dediščine

S poudarjanjem vloge Čipkarskega festivala v Idriji kot edinstvene etnološko-turistične prireditve na Slovenskem pogosto pozabljamo na čipko, ki je pravzaprav vzrok vsemu dogajanju. Ne na čipko kot simbol lepote, nežnosti in prefinjenosti, temveč čipko kot izdelek domače obrti, ki so ga skozi čas oblikovale zahteve trga, znanje in funkcionalnost. Estetski kriterij je bil - v nasprotju s sodobnimi kriteriji - drugotnega pomena. Ob rob ga je postavljala eksistencialna nuja. S klekljanjem v Idriji in okolici ni bilo nič drugače.

Kdaj in kako so začeli pri nas klekljati, ni znano, domnevamo pa lahko, da je bilo znanje te domače obrti k nam prineseno od zunaj, iz Nemčije ali Češke, kamor so ga posredovali Nizozemci. Najstarejša pisna omemba čipk iz Idrije sega v leto 1696. Vsakršno postavljanje meje nazaj v preteklost bi bilo nestrokovno početje, čeprav ostaja dejstvo, da se je klekljanje širilo po Evropi že v 15. stoletju.

Sprva so se klekljale t.i. čipke, ki so bile iz grobega, lanenega sukanca in slabše kvalitete, namenjene predvsem domačemu trgu: Cerkvi in premožnejšemu kmečkemu človeku. Povpraševanje po čipkah je naraslo sredi 18. stoletja in idrijske žene, ki so zaradi boljše tehnoloških postopkov pri pridobivanju živega srebra izgubile delo pri rudniku, so se domače obrti množično oprijele. Čipke so prodajale podeželskim kramarjem in potovkam, ki so v Idrijo prinašali živež. Zaradi velike količine in slabše izdelave z njimi niso mogle konkurirati na tujem trgu. Zasluge klekljaric je bil zato boren, vendar kljub temu pomemben dodatek k rudarjevi plači.

Leta 1860 sta Štefan in Karolina Lapajne odprla prvo trgovino s čipkami v Idriji, ki je bila vse do leta 1875 edini uradni založnik klekljaric in odjemalec čipk na tem področju. Omenjenega leta je ustanovil svojo firmo njun nečak Franc Lapajne, ki je z izdelki uspel na zahtevnem evropskem trgu. Vez med trgovino in strankami so bili katalogi s sklekljanimi čipkami oz. njihovimi slikami, naročila so prihajala po pošti. Čipke so prodajali pod blagovno znamko «idrijska čipka».

Znanje se je prenašalo od starejših na mlajše, matere so učile hčere. Firma Franc Lapajne je potrebovala klekljarice, ki so znale hitro in kvalitetno izdelati več vrst čipk, tudi zahtevnejše. Potreba po strokovnem šolanju se je tako še povečala. Leta 1876 je bila v Idriji ustanovljena Čipkarska šola. Na njej je prva poučevala domačinka Ivanka Ferjančič (slika na zadnji strani).

Monopol nad cenami in kakovostjo čipk, ki so ga takrat imele zasebne trgovine, je bil razbit in klekljarice zaščitene pred izkoriščanjem. V tem času je dobila idrijska čipka svojo obliko, t.i. široki ris oz. ris s sedmimi pari je postal uveljavljen način klekljanja. Metrske čipke so vse bolj nadomeščale čipke zaključenih oblik. Te so omogočile poznejši razvoj živalskih in rastlinskih motivov ter človeških figur.

Na prelomu stoletja in v letih pred 1. svetovno vojno je idrijsko čipkarstvo doseglo svoj vrh. Domači risarji so po svoje preoblikovali in predelovali stare vzorce in tako ustvarili številne nove. Trgovci so z njimi na svetovnih razstavah dosegali najvišja priznanja.

Dotisk in žig na dopisnici je likovno oblikoval Silvester Bajc po papircu »gobice«, ki je delo Cirile Magajne, dijakinje 3. letnika poklicne čipkarske šole v letu 1995/96. Za sodelovanje se FD Idrija zahvaljuje ravnateljici Dragici Boškin.

S priključitvijo Idrije k Italiji leta 1920 so se spremenile tudi zahteve trga. Idrija je lahko konkurirala le z večjo količino čipk, kar pa je narekovalo njihovo enostavnejšo izdelavo s petimi pari klekljev oz. uporabo t.i. ozkega risa, ki ga je poznal italijanski prostor. Idrijska čipka je postala cenejša in dostopna širšemu krogu ljudi.

Čipka kot izdelek domače obrti oz. ljudske ustvarjalnosti je materialna priča naše kulturne dediščine. V življenju ljudi je imela svojo vlogo, vsebino in pomen. Uporabimo jo lahko za razkrivanje razvoja gospodarstva, spreminjajočih se družbenih razmer in z njimi povezanih načinov življenja na našem ozemlju. Trgovcem je predstavljala tržno blago, odjemalcem prestižno dekoracijo bivalnega prostora in obleke, rudarskim družinam pa dodaten vir zaslužka. In še mnogo več - bogatila je socialno in duhovno življenje domačega človeka. Žene in dekleta so se ob »bulah« družile, pomenkovale, pele, izmenjavale svoje izkušnje in se izpopolnjevale v znanju klekljanja.

Tudi današnja čipka je odsev določenega časa in konkretnega prostora. Ima prepoznavno obliko in vsebuje tehnike, ki jih uči Čipkarska šola Idrija. Je torej vitalno nadaljevanje dediščine v smeri sodobne ustvarjalnosti. Zanimanje zanjo raste vzporedno z iskanjem lastne identitete. Toda nekje ob poti razvoja je izgubila svojo socialno in duhovno razsežnost. Je vsakoletni Čipkarski festival v Idriji dovolj močan nadomestek zanju?

Mirjam Gnezda

STOLETNI JUBILEJ MESTNE HIŠE V IDRIJI

Dan sv. Ahacija (22. junij) - praznik občine Idrija - je dobrodošla priložnost, ki jo naše društvo že več let zaznamuje s pomembnimi spominskimi in jubilejnimi izdajami. Letos smo se spomnili idrijske mestne hiše in ji - ob njenem stoletnem jubileju, posvetili lično ovojnico. Spominski ovitek, opremljen z informativnim kartončkom in priložnostnim poštnim žigom, je po avtetični predlogi iz začetka stoletja oblikoval naš dolgoletni sodelavec in slikar Nande Rupnik. Ovitek smo predstavili ob slavnostni občinski seji 22. junija 1998.

Mestna hiša iz leta 1898 je spomenik plodovitega in razgibanega obdobja, ki ga je Idrija preživljala na prelomu stoletij. Stavba spominja na čase, ko je živosrebrov rudnik ustvarjal tretjino dohodkov vseh rudarskih obratov habsburške Avstrije, Idrija pa je bila s 5.500 prebivalci drugo največje mesto tedanje Kranjske. V letih gradnje mestne hiše je rudnik zaposloval okrog 1250

delavcev in letno pridobival 500 ton živega srebra. Čisti letni dobički rudnika so se gibali okrog milijona tedanjih kron, to pa je bila vsota, ki se ji ni približal noben drug rudnik avstro-ogrske monarhije.

Idrijski rudarji, meščani in izobraženci so se v tistih časih nadvse dejavno vključevali v živahno politično, društveno in kulturno življenje. Trije široko organizirani strankarski tabori - liberalni, katoliški in socialdemokratski, so tekmovali med seboj na vseh področjih javnega udejstvovanja, vendar so zmogli tudi združiti sile, kadar je šlo za skupno korist vsega idrijskega občestva. Kako razgibano je bilo dogajanje v Idriji, najbolj prepričljivo pove podatek, da je prizadevno delovalo blizu 30 različnih organizacij, ustanov in društev.

Na čelu idrijske občine je med leti 1896 in 1904 stal liberalni prvak in zaslužni župan Dragotin Lapajne. Dva njegova mandata sta bila nadvse plodovita. Občinski odbor je že leta 1896 uveljavil slovenščino kot uradni jezik, leta 1901 si je Idrija priborila prvo slovensko realko, v letih 1902 - 1903 pa je bilo sezidano in opremljeno tudi realčno poslopje s telovadnico vred.

O postavitvi nove mestna hiše se je pričelo razmišljati kmalu po letu 1876, ko

se je z monumentalnim poslopjem rudniške ljudske šole odločilno spremenilo mestno središče med gradom in cerkvijo sv. Barbare. Občina je leta 1888 sicer odkupila veliko hišo trgovca in posestnika Sežuna, jo nekaj let vzdrževala, vendar je kmalu dozorela odločitev, da se zgradi novo občinsko upravno palačo.

Priprave na gradnjo so se pričele že proti koncu leta 1896. V februarju 1897 je občinski odbor sprejel podrobnejši program in objavil javni razpis za najboljši načrt. Sredi aprila je bil kot najprimernejši izbran načrt dveh arhitektov s tedanje Ogrske, ki sta prejela tudi prvo nagrado. To sta bila madžarska arhitekta nemškega rodu iz Budimpešte - Clemens M. Kattner in Gustav Adolf König. Sredi leta 1897 je kot glavni izvajalec prevzel dela stavbni podjetnik Andrej Likar, gradnjo pa je od jeseni 1897 do konca nadzoroval rudniški inženir Jaroslav Šotola. Iz ohranjene dokumentacije je razvidno, da so pri zidavi uporabili velike količine cementa in mnogo železnih traverz, stolp pa so pokrili s pocinkano pločevino. Do konca leta 1897 so bila groba gradbena dela že pod streho, tako da so leta 1898 številni izvajalci skrbno izdelovali in montirali predvsem detajle in notranjo opremo. Poleti 1898, ko je bila stavba v zaključni fazi, je občina poskrbela še za električno razsvetljavo. Slovesna otvoritev, združena s proslavo 50-letnice vladanja Franca Jožefa, se je odvijala 2. decembra 1898. Župan je na slavnostni seji občinskega odbora poudaril, da »se je pri dobavi gradiva in delih gledalo na to, da so dobivali zaslužka domačini in sploh Slovenci.«

Stoletni jubilej mestne hiše v Idriji

100 let
mestne hiše v Idriji

Mestna hiša iz leta 1898 je spomenik piodovitega in razgibanega obdobja, ki ga je Idrija preživljala na prelomu stoletij. Stavba spominja na čase, ko je živorebrav rudnik ustvarjal tretjino dohodkov vseh rudarskih obratov habiburške Avstrije, Idrija pa je bila s 6.600 prebivalci drugo največje mesto tedanje Kranjske. Idrijski rudarji, meščani in izobraženci so se v tistih letih nadvse dejavno vključevali v živahno politično, društveno in kulturno življenje.

Gradnja mestne hiše je potekala v letih 1897 - 1898 in je občno veljala blizu 62.800 goldinarjev. Načrte sta izdelala madžarska arhitekta Klemens M. Kattner in Gustav Adolf König iz Budimpešte, glavni izvajalec del je bil stavbni podjetnik Andrej Likar, gradnjo pa je nadzoroval rudniški inženir Jaroslav Šotola. Slovesna otvoritev, združena s proslavo 50-letnice vladanja Franca Jožefa, se je odvijala 2. decembra 1898. Zaslužni župan Dragotin Lepajnc je na slavnostni seji občinskega odbora poudaril, da »se je pri dobavi gradiva in delih gledalo na to, da so dobivali zaslužka domačini in sploh Slovenci.«

Zanimivo je, da so v novi upravni stavbi do leta 1903 gostovali prvi oddelki realčancov, 10. decembra 1903 pa se je v njej rodil tudi kipar, slikar in grafičnik Nikolaj Pirnat. Stično marj koakovesten prizidek so dokončali šele leta 1913.

Mestna hiša ima klasiistično razčlenjeno glavno in stransko fasado, dragoceno podarja skopičasto zaključben vogalni pomol in kot dominantne bogati prostori s vrsto pomenljivih detajlov. Sigovno spominja na svoj podonavsko-pansonski izvor, vendar se je v sto letih zasukala v mestni organizem in v našo zavest.

Ob praznovanju idrijske 600-letnice sta domača slikarja Nanda Rupnik in Rudi Škofič okrasila predverje in sejno dvorano z domselnimi zgraditi. Janez Kavčič

Prva redna seja občinskega odbora v novi mestni hiši je potekala pred božičnimi prazniki 23. decembra 1898. Takrat sta v pritličju poslovala tudi že kavarnarja - brata Franc in Ivan Kavčič. Dokončni obračun vseh stroškov je bil napravljen šele na občinski seji 8. aprila 1899. Ugotovili so, da je mestna hiša občino veljala blizu 52.600 goldinarjev.

Stilno manj kakovosten prizidek v klancu so dokončali šele leta 1913. Zanimivo je, da so v novi upravni stavbi do leta 1903 gostovali prvi oddelki realčanov, predno je bilo poslopje realke zgrajeno in opremljeno. V mestni hiši se je 10. decembra rodil tudi slikar, kipar in grafik Nikolaj Pirnat.

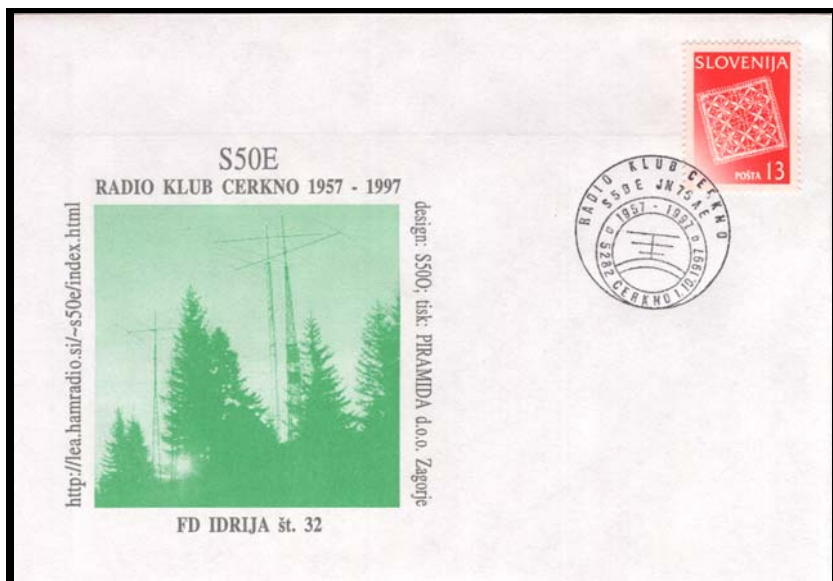
Mestna hiša ima bogato in pestro razčlenjeno glavno in stransko fasado, ki s svojim videzom dvigata kakovost mestnega središča. Kljub historičnim stilnim elementom se celotni izgled stavbe ujema s secesijskim slogom na prelomu 19. v 20. stoletje. Arhitekta sta predvsem upoštevala dejstvo, da gre za reprezentativno vogalno stavbo, ki naj obvladuje prostor na južno in zahodno stran. Zato sta izrazito poudarila diagonalo, to je stolpičasto zaključen vogalni pomol. Tako nam šele pogled v diagonali zaobjame stavbno celoto, obe fasadi se vizualno spojita v enovito - na jug in na zahod obrnjeno pročelje. Mestna hiša bogati tržni prostor pred seboj z vrsto pomenljivih detajlov. Poleg klasično oblikovanih oken in stebričastih bifor velja omeniti čelni balkonček za izobešanje zastav in na južnem timpanu statuo rudarja z značilnimi atributi. Desno je mestni grb, na dveh podstavkih v višini prvega nadstropja pa sta bila nekoč tudi kamnita leva. Na vogalnem in zahodnem stolpu sta izobešena kranjski grb in letnica 1898. Nad dohodnimi stopnicami, levo in desno od Pirnatove spominske plošče, sta s kamnitima portretoma ovekovečena arhitekta Kattner in König. Žal na stolpu ni več nekdanje ure, ki je leta 1898 prišla iz Prage. Ob praznovanju idrijske 500-letnice leta 1990 je bilo na steni preddverja nameščeno posvetilo idrijskim rudarjem, slikar Nande Rupnik pa je izdelal zgrafit po osnutku pokojnega Ivana Seljaka Čopiča. Leta 1992 je bila z domiselnimi zgrafiti okrašena še sejna dvorana: Nande Rupnik je dekoracijo posvetil rudniškim tehničnim mojstrovinam, akademski slikar Rudi Skočir pa vsem generacijam idrijskih rudarjev.

V tekstu na vložku v spominskem ovitku sem zapisal misel, da mestna hiša slogovno spominja na svojo podonavsko-panonsko provenienco, vendar se je v sto letih zasidrala v mestni organizem in v našo zavest. Vsekakor smo jo sprejeli za svojo, postala je naša - idrijska, in ponosni smo nanjo.

Janez Kavčič

RADIO KLUB CERKNO

Začetki radioamaterstva v Cerknem segajo v leto 1956, ko je prišel v Cerkno kot mlad orodjar Viktor Kravanja YU3NQ. V času šolanja v Mariboru je naredil izpit za radioamaterja operatorja in delal v radioklubih YU3ABC in YU3DDE. Skupaj z domačini je v letu 1957 ustanovil klub, dovoljenje za delo pa so dobili 22. 12. 1958 in s tem tudi pozivni znak YU3IXY. Klubski prostor so si zgradili na podstrešju današnje tovarne ETA, čez dvorišče pa so postavili anteno VS1AA. Radijsko postajo so kupili od Erjavca Antona YU3NV iz Idrije. Poleg Viktorja Kravanja sta bila na postaji aktivna še Andrej Drobnič in Marko Podobnik. Prvi predsednik kluba je bil Anton Gražl. Po letu 1960 so se klubu pridružili še Alojz Hvala, ki je bil do tedaj v radio klubu Mežica YU3EST ter Anton Razpet, Stane Uršič, nekaj kasneje pa še Dominik Štravs in Zdravko Čelik. O veliki aktivnosti v tistem času pričajo še lepo ohranjeni operatorski dnevnik.

V tem začetnem času so organizirali tudi konstruktorsko dejavnost. Posebno prizadevni so bili Boris Jurman, Otmar Doljak in Andrej Drobnič. Najrajši pa so iz trofejnih postaj izdelovali eno ali dvo cevne radijske sprejemnike.

S preselitvijo Elektrogospodarske šole iz Cerknega v Novo Gorico, se je aktivnost precej zmanjšala, ponovno oživitev pa beležimo po letu 1969, ko sta se v delo kluba vključila Srečko Grošelj YU3ZZ in Pavle Lapajne YU3TLW. Izdelali so novo KV postajo in aktivnost na radijski postaji se je ponovno povečala.

Leta 1970 se je upravni odbor s predsednikom Francem Tušarjem odločil, da klub pristopi k izgradnji lokalne radijske postaje v Cerknem. Člani kluba so zgradili studijske prostore poleg prostora radio kluba na podstrešju upravne stavbe tovarne ETA, kamor so namestili srednjevalovni oddajnik moči 50 wattov, sami pa so izdelali tudi vso studijsko opremo. Prva oddaja je stekla v eter 3. januarja 1971.

Ponovna oživitev osnovne radioamaterske dejavnosti se začne s prihodom Mirana Vončina YU3TKT v klub v letu 1978, ki je upravnemu odboru predlagal nove cilje in nov pristop k delu z mladimi. Na osnovni šoli v Cerknem je več let zaporedoma organiziral tečaje in klub je kmalu štel preko 30 članov. Klub je kupil novo kratkovalovno sprejemno oddajno postajo in aktivnost na radijski postaji se je razmahnila. Največ je klub štel 78 članov. Leta 1980 so člani kluba postavili poleg Planinskega doma na Črnem vrhu nad Cerknim 18 metrov visok antenski stolp ter namestili nove kvalitetnejše antene. Planinsko društvo je odstopilo klubu v uporabo eno sobo v domu. S to pridobitvijo so se odprla široka vrata v svet DX-ov (to so zveze z postajami, ki so med seboj oddaljene preko 3000 kilometrov) in tekmovanj. Leta 1990 se je prestavilo postojanko na najvišjo točko Črnega vrha, dodalo se je še dva nova antenska stolpa.

Vzporedno z graditvijo postojanke na Črnem vrhu nad Cerknim, so posamezni člani kluba Darko Laharnar S54DL in Črv Tone S54E na Bukovskem vrhu, dr. Marko Munih S50K na Kalu v Idrijskih Krnicah, dr. Dani Vončina S58D ter Miran Vončina S50O na Jelenku na Vojskem zgradili svoje postojanke, ki vse omogočajo dobre pogoje za delo v tekmovanjih in na DX področjih. Resnično dobra se je izkazala postojanka na Bukovskem vrhu, kot ena najboljših na nizkih frekvencah, predvsem na 1,8 in 3,5 MHz, za kar ima največ zaslug prav Tone S54E, saj

je pravilno postavil 5 km žic, kar je tehnični, časovni in fizični izziv, ki se ga ne loti prav vsak. Rezultati niso izostali, saj sta bila od tu dosežena v letu 1995 dva svetovna rekorda v CQ WPX tekmovanjih, Tone S52CD v SSB delu in Marko S50K v CW delu tekmovanja.

Od leta 1990 razvijamo tudi digitalne komunikacije, saj se več kot deset članov kluba že poslužuje možnosti, ki jih nudi packet radio. Za izboljšanje dostopa in večje kvalitete zvez smo se odločili, da zgradimo svoj digitalni repetitor - super vozal in ga postavimo na Lajše nad Cerknim. Ta je sedaj v zaključni fazi izdelave. S tem se bodo pomembno povečale možnosti za večjo izrabo komunikacij in informacij, ki jih nudijo BBS (digitalni poštni predali), DX-clustri, izboljšal pa se bo tudi dostop do interneta.

Izobraževalna dejavnost je bila v zadnjih 18 letih zelo intenzivna, saj je v klubu naredilo izpite preko 200 operaterjev. Poleg teh pa so člani tudi naši rojaki in prijatelji iz ZDA.

Klub je pred štirimi leti prejel nagrado občine Idrija. Tone Črv pa je letos dobil priznanje občine Cerkljeva vas za tekmovalne dosežke in postavljena svetovna rekorda.

Glede na to, da so naše postojanke po hribih okrog domačih - stalnih lokacij, smo se v prvi vrsti odločili, da bomo aktivni v mednarodnih kratkovalovnih tekmovanjih, za kar vsako leto izdelamo plan, ki je potem rdeča nit vseh naših aktivnosti. V klubu bi bili pripravljene začetni razvijati tudi druga področja radioamaterstva, pogoj je le, da eden od članov s svojo aktivnostjo, pristopom k delu, da zagotovi dobrih rezultatov, pa čeprav šele na daljši rok. Tudi sedaj se poleg tekmovanj v manjši meri ukvarjamo z zbiranjem držav po DXCC kvalifikaciji, kot tudi CQ zon in rezultat so tri diplome 5BDXCC ena 5BWAZ, Tone pa je osvojil tudi DXCC 160M ter DXCC na 17 in 24 MHz. Te diplome veljajo kot priznanje za dolgoletno, sistematično in vztrajno aktivnost na radijski postaji.

Od vključno leta 1992 beležimo 39 uvrstitev v top liste v svetovnem merilu, oziroma preko 60 uvrstitev v top liste, ko prištejemo zraven še evropske uvrstitve. Z lokacije Črna vrha je bilo v vseh letih vzpostavljenih 140 tisoč radijskih zvez z radioamaterji iz preko 320 držav sveta.

Od letošnje pomladi smo predstavljeni tudi na domači strani na

INTERNETU (<http://lea.hamradio.si/~s50e/index.html> ; najlažje je dostopna z domače strani Občine Cerklje ob Savi ali pa Zveze radioamaterjev Slovenije). Domača stran je bila v mesecu novembru 1997 proglašena kot najizvirnejša domača stran v izboru TV Slovenija.

Letos in naslednjih pet let bo naš radio klub tudi sponzor plakete za prvo mesto v tekmovanju EUHFC, v kategoriji SSB - CW, ki ga organizira Slovenia Contest Club.

Namesto zaključka kaže reči, da je prav vsaka zveza oziroma tekmovanje realizirano v ekspedicijskem stilu, saj je vedno znova potrebno vso opremo naložiti v avto, jo odpeljati na posamezno lokacijo, in če antene še stojijo, se lahko dela celo zveze ali pa tekmuje, in potem sledi spravljavanje ter pot domov ob vseh mogočih urah in vremenskih razmerah. Tako in podobno bo še naprej.

Miran Vončina

POL STOLETJA RIBIŠKE DRUŽINE IDRİJA

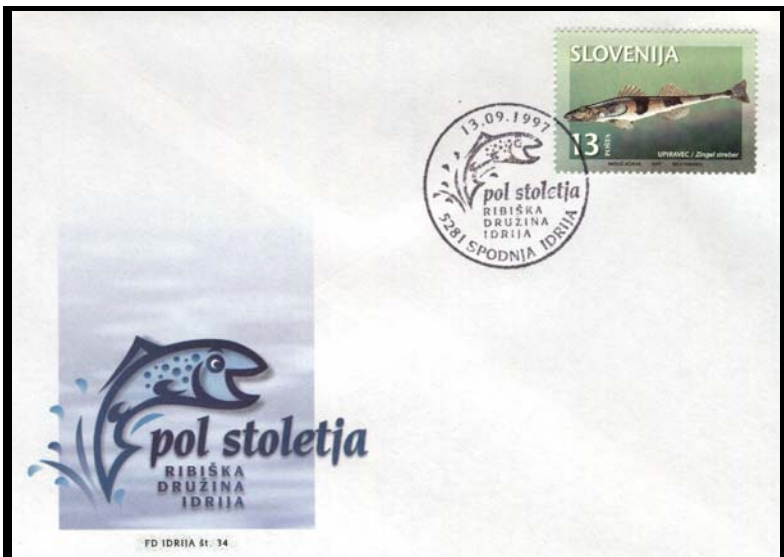
Ribiška družina Idrija je leta 1997 praznovala 50-letnico uspešnega delovanja. Jubilej so ribiči slovesno proslavili v soboto 13. septembra 1997 pri svoji novi ribogojnici v Srednji Kanomlji. Pripravili so slavnostno skupščino, kulturni program in družabno srečanje. Prireditve so se poleg ribičev in njihovih svojcev udeležili številni gostje, med njimi najvišji predstavnik Ribiške zveze Slovenije in zastopniki ribiških družin z vse države. Podobno kot pri drugih pomembnih jubilejih je sodelovalo tudi naše društvo.

Ob ribiškem prazniku je izšla zajetna knjižica (93 strani) o zgodovini ribištva na Idrijskem in Cerkljanskem, ki jo je po raznih virih in s pomočjo arhiva ribiške družine napisal Janez Kavčič. Publikacijo je domiselno oblikoval Marijan Močivnik, ki je naslovnico publikacije uporabil tudi za celotno podobo ostalega tiskanega informativnega in promocijskega gradiva. Motiv nasmejane ribe, ki razposajeno skače iz vode, se je tako pojavil na vabilih in plakatih, pa tudi na spominskem ovitku in priložnostnem poštnem žigu.

Bistra reka Idrija s številnimi pritoki ustvarja ugodne naravne pogoje za življenje rib, zato ima ribolov na Idrijskem in Cerkljanskem dolgoletne in bogate tradicije. Najstarejše podatke o ribolovu v naših krajih najdemo v urbarjih okrog leta 1300, prva zapisana ribolovna pravila pa je uzakonil idrijski rudarski red že leta 1580.

Več stoletij je bil ribolov privilegij fevdalne, v Idriji zlasti rudniške gosposke, od sredine 19. stoletja do druge svetovne vojne pa je spadal pod pristojnost gozdne uprave. Pogoste škode so ribjemu življu povzročale posledice obratovanja živosrebrovega rudnika, plavljenje lesa in hude povodnji, zato so v skrbi za reprodukcijo zaroda že pred prvo svetovno vojno uredili prve ribogojnice. Takrat so letno nalovili okrog 500 kg rib.

Po drugi svetovni vojni so v Idriji leta 1947 ustanovili prvo ribiško organizacijo, ki se je imenovala Ribarska zadruga in je štela v začetku 49 članov. Organizacijo so leta 1953 preoblikovali v športno Ribiško društvo, leta 1958 pa je že dobila sedanje lepo ime Ribiška družina Idrija. Ker je postajal sčasoma ribolov vse bolj priljubljen, se je v naslednjih desetletjih število članstva na Idrijskem in Cerkljanskem povzpelo nad 400, od tega 70 mladincev. Ribiška družina Idrija, ki je ob 50-letnem jubileju združevala 2% vseh slovenskih ribičev, se nedvomno uvršča med najuspešnejša ribiška združenja v državi

Temeljna dejavnost idrijskih ribičev je stalna skrb za velikopotezno in načrtno vzgojo in vzrejo ribjega zaroda ter vsakoletno poribljanje vodotokov. Prvo ribogojnico so uredili v Idriji Na Tomu kmalu po drugi svetovni vojni, leta 1956 pa novo in večjo v Zaspani grapi s kapaciteto nad pol milijona iker letno. V letih 1986 - 1992 so zgradili sodoben ribogojni kompleks z gojitvenimi bazeni, valilnico in večnamenskim domom v Srednji Kanomlji nad Spodnjo Idrijo. Letno lahko pridobijo milijon iker, vzgajajo obilen ribji zarod in ga vlagajo v zaščitene gojitvene potoke, mladice ustreznih velikosti pa spuščajo v ribolovne vode. Gojijo predvsem potočno postrv, ameriško postrv - šarenko, lipana in v zadnjem česu vse bolj tudi plemenito soško postrv. Genetske raziskave so pokazale, da je soška postrv avtohotna ribja vrsta jadranskega porečja. Skupni odlov rib se v rekordnih letih dvigne nad 20.000 kosov v teži blizu 8.000 kg.

Ribolov v idrijskih vodah omogoča pristno doživljanje neokrnjene narave, zdravo preživljanje prostega časa, oddih in sprostitev. Zato ni vabljen samo za društvene člane, ampak iz leta v leto tudi za domače in tuje turiste, ki prihajajo iz vse Slovenije in zlasti iz sosednjih držav. Ribiška družina proda gostom iz tujine okrog 1500 ribolovnih dovolilnic letno.

Ribiči se nenehno vključujejo v prizadevanja, da bi ohranili čudovito naravno okolje v slikoviti pokrajini, kjer se srečujeta predalpski in kraški svet. Borijo se proti malomarnemu odmetavanju odpadkov in onesnaževanju voda, organizirajo redna čiščenja rečnih obrežij in prebujajo ekološko zavest. Tudi po njihovi zaslugi je ta del Slovenije, znan po bogastvu naravne in kulturne dediščine, vse bolj privlačen za številne obiskovalce iz domovine in evropskih dežel.

Lične jubilejne ribiške spominske ovojnice in priložnostnega žiga z dne 13. septembra 1997 se zato niso razveselili le ribiči in filatelisti, temveč vsi prijatelji naših krajev.

Janez Kavčič

MORDA ŠE NISTE VEDELI

Pošta **PHARI - YONG** v **TIBETU** je s svojimi 4575 metri nadmorske višine najvišje delujoča stalna pošta na svetu.

Najseverneje na svetu boste oddali pošto na pošti **NY ALESUND, SPITZBERGEN, NORVEŠKA**. Za najsevernejšo pošto evropske celine bo dovolj, če odpotujete na **NORD CAP**, prav tako na **NORVEŠKEM**.

Najjužnejšo pošto upravljajo **AMERIČANI** na **JUŽNEM TEČAJU** in služi potrebam okrog 1000 pripadnikov oboroženih sil, geofizikov, naravoslovcev in drugih. Pošiljke od tod potujejo preko Christchurcha na Novi Zelandiji.

Pošta na atolu **SUWARROW** v skupini **COOKOVIH OTOKOV** vse svoje storitve ponuja samo enemu človeku. Novozelandski Tom Neal, edini prebivalec tega 800 m dolgega in 270 m širokega otoka, 320 km oddaljenega od najbližjega naseljenega otoka, je postal poštni nameščenc 22.7.1969.

Vam je ime Buffalo Bill znano? Gotovo poznate tega neustrašnega jezdeca, legendo Divjega zahoda. Morda pa ne poznate njegovega rekorda, ki še drži. Dosegel ga je kot uslužbenec Pony Expressa: 618 km dolgo pot je prejahal brez predaha, le konja je menjal. Jezdci Pony Expressa so 3200 km dolgo pot iz St. Josepha v Missouriju do Sacramenta v Kaliforniji prejahali v rekordnih 7 dneh in 17 urah. Običajno je trajal prenos pošiljke po tej poti 10 dni. Ob tem rekordu so prenesli pismo z nastopnim govorom predsednika Abrahama Lincolna.

Po vsej severni Afriki, srednjem vzhodu in centralni Aziji so za prenos poštnih pošilk uporabljali kamele. Te živali so v 19. stoletju uspešno opravljale svojo poštno nalogo tudi v zahodni in južni Avstraliji, pa v Teksasu, Novi Mehiki in Arizoni v ZDA.

Znani so poštni golobi, manj pa poštni mačke. Poskus z njimi so izvedli poštni uslužbenci mesta **LIEGE** v **BELGIJI** leta 1879. 37 mačkom so izdelali posebne culice za pošto, ki naj bi jo raznašali do 30 km naokrog po vaseh. Poskus je propadel na celi črti: zaradi popolne nediscipline kosmatih nameščencev.

Med poletom Apolla na Luno so morali astronomi prvi dotik človeka z mesečevo površino fotografirati tudi za oblikovanje znamke ZDA za 10 centov, izdane septembra 1969. S seboj so imeli tudi kuverto frankirano z neperforirano, barvno, poskusno izdajo te znamke. Na Luni so jo žigosali s posebnim žigom z napisom **MOON LANDING, USA** in datumom **JUL 20 1969** v sredini. Prva poštna izpostava na Luni je imela minimalno opremo: štampljko in blazinico. Ob žigosanju so vsi trije astronomi hkrati položili roko na štampljko.

Po knjigi The Guinness Book of Stamps priredil Silvester Bajc

ZANIMIVOSTI POŠTNE ZGODOVINE

Državljska vojna v Španiji od 17. 8. 1936 do 28. 3. 1939

Nad Iberskim polotokom so se zgrinjali preteči oblaki. General Francisco Franco Bahamonde (1892 - 1975), poveljnik v španskem Maroku, je sprožil vstajo, ki se je razširila po vsej Španiji in prerasla v državljansko vojno.

Kartica iz Španije: italijanska vojaška propaganda je zelo groteskno prikazovala razmere v republikanski armadi.

V krvavem spopadu med nasprotnimi silami in interesi so se Idrijčani borili na obeh straneh. Na Francovi strani so bili Primorci vključeni v Italijansko »Divisione Volontaria Littorio«. Pri Republikancih, v Mednarodni Brigadi, pa je bilo vključenih 10 komunistov iz Idrije in okolice.

Italija in Nemčija (legija Condor), sta poslali v Španijo vojni material, čete, zlasti pa letalstvo. Republikanci so bili deležni pomoči iz Sovjetske zveze. Na poziv komunističnih strank je prihitelo Republikancem pomagat 59.000 prostovoljcev iz 33 držav. Republikanske sile so bile razbite in premagane. 28. marca 1939 se Madrid vda Francu.

Za potrebe italijanske vojne pošte sta bila, med ostalimi, v rabi dva enokrožna pečatnika: UFFICIO POSTALE SPECIALE 3

UFF. io POSTALE SPECIALE 4

Ustanovljena je bila Specialna pošta 500 (Posta speciale 500). Obratovalo je 12 vojaških poštnih uradov in še nekatere sekcije.

(CF sept. - okt. 1997, str. 83).

Pismo iz Španije: Italijanska znamka je žigosana z enokrožnim žigom premera 28 mm. Nad datumom 27.5.37 in pod njim sta dva samostojna sektorja. Besedilo žiga: UFFICIO POSTALE SPECIALE 3. Žig desno zgoraj je na hrbtni strani pisma in kaže, kdaj je pošiljka prispela v Idrijo.

Pisemce iz vojaške bolnišnice v Calatayudu na severovzhodu Španije.
 Italjanska znamka je žigosana z enokrožnim žigom s premerom 28 mm.
 Besedilo na žigu: UFF.io POSTALE SPECIALE 4, 12.2.39

Poštna kartica z italjanskimi lovskimi letali iz španske državljanske vojne

Sprednja in zadnja stran kartice s pozdravi, poslane v Idrijo iz vojaškega pristanišča Santander v Biskajskem zalivu na severu Španije.

Po lastni filatelistični zbirki ZGODOVINA POŠTE; področje VOJAŠKA POŠTA je prispevek pripravil

Stanko Majnik

FILATELISTIČNA OBELEŽJA FD IDRIJA (3.del)

V glasilu Filatelist št. 9 smo opisali spominska obeležja in slikovno prikazali žige FD Idrija za leti 1994 in 1995.

V nadaljevanju tega prispevka kronološko opisujemo obeležja in prikazujemo priložnostne poštne žige (PPŽ) za leti 1996 in 1997.

Datum izdaje: **21.06.1996**

Pošta: **5280 Idrija**

Naslov izdaje: **Idrijska čipka - prvi dan**

Izvedba: **Maksimum karta (št.27)
z istim žigom kot OPD**

Oblikovalec: **žig - Nande Rupnik
MK - Janko Štampfl**

Naklada: **2000 (žigosano 500)**

Datum izdaje: **22.06.1996**

Pošta: **5280 Idrija**

Naslov izdaje: **Balthasar Hacquet**

Izvedba: **Ovojnica (št. 28) z
inform. vlož. in PPŽ**

Oblikovalec: **Silvester Bajc**

Naklada: **500 (žigosano 320)**

Datum izdaje: **24.08.1996**

Pošta: **5280 Idrija**

Naslov izdaje: **Čipkarski festival**

Izvedba: **Ovojnica (št. 29)
z informat. vlož. in
PPŽ**

**MK (idrijska čip-
karica, 1920, brez
številke) in isti PPŽ**

Oblikovalec: **Silvester Bajc**

Naklada: - ovoj. **500 (žig. 300)**

- **MK 2000 (žig 300)**

Datum izdaje: **21.01.1997**

Pošta: **5282 Cerkno**

Naslov izdaje: **Cerkljanska laufarija -
prvi dan**

Izvedba: **Maksimum karti
30A MK/1997 - Ta**

terjast,

30B MK/1997 - Pust

z istim žigom kot OPD

Oblikovalec: **žig - Pošta**

MK - Silvester Bajc

Naklada: **500 (žigosano 500)**

Datum izdaje: **21.06.1997**

Pošta: **5280 Idrija**

Naslov izdaje: **Grad Gewerkenegg -
475 let**

Izvedba: **Ovojnica (št. 31) z
inform. vložkom in**

PPŽ

Oblikovalec: **Nande Rupnik**

Naklada: **300 (žig. 250)**

Datum izdaje: **22.08.1997**
Pošta: **5280 Idrija**
Naslov izdaje: **Čipkarski festival**
Izvedba: **Maksimum karta**
(št. 33MK/1997)
Oblikovalec: **Janko Štampfl**
Naklada: ? (žig. 300)

Datum izdaje: **13.09.1997**
Pošta: **5281 Sp. Idrija**
Naslov izdaje: **Pol stoletja /**
Ribiška družina Idrija
Izvedba: **Ovojnica (št. 34)**
Oblikovalec: **Marijan Močivnik**
Naklada: **2000 (žig. 250)**

Datum izdaje: **01.10.1997**
Pošta: **5282 Cerkno**
Naslov izdaje: **Radio klub Cerkno**
1957 - 1997
Izvedba: **Ovojnica (št. 32)**
Oblikovalec: **žig - Silvester Bajc**
Naklada: **2000 (žig. 300)**

Zbral in uredil: Ljubo Ukmar

**FILATELISTIČNA KARIKATURA
SILVESTRA BAJCA**

NOVO (STARO) VODSTVO FD IDRIJA

Filatelistično društvo Idrija je jeseni leta 1997 uskladilo svoje akte z novim Zakonom o društvih in se ponovno registriralo. Hkrati je potekla tudi mandatna doba članom odborov, komisiji in predsedniku društva. Na rednem letnem občnem zboru 8. februarja 1998 so bili izvoljeni v organe društva večinoma člani, ki so že doslej opravljali te naloge.

Člani Upravnega odbora so : Nikolaj Jereb, Miran Jurjavčič, Peter Lapajne, Vojko Rejc, Franc Vidmar, Ljubo Ukmar in Janez Kavčič. Nadzorni odbor sestavljajo člani Avgust Bedenk, Ivi Ferjančič in Boris Rupnik, člani Disciplinske komisije pa so Leopold Kogoj, Silvester Bajc in Lado Štravs. Za pripravo društvenega glasila ostajata zadolžena Franci Jereb in Ljubo Ukmar. Predsednik društva je še naprej Nikolaj Jereb, tajnik pa Miran Jurjavčič, ki zastopa društvo tudi v Izvršnem odboru Filatelistične zveze Slovenije.

Niko Jereb

Filatelisti po sestanku 9.8.1998. Z leve na desno:

Niko Jereb, Ljubo Ukmar, Janez Kavčič, Ivi Ferjančič, Avgust Bedenk,
Franci Jereb, Silvij Bajc, Leopold Kogoj, Franc Vidmar, Peter Lapažne,
Rajko Simonič, Lado Štravs, Vojko Rejč, Milan Lapažne, Boris Rupnik.

Foto: Branko Gantar

Učenke prve idrijske učiteljice klekljanja Ivanke Ferjančič (dama v sredini) leta 1876
Razglednico je ponatisnilo FD Idrija leta 1996